

بررسی قراردادهای و شیوه های اعطای تسهیلات در بانکداری اسلامی و رابطه آنها با کاهش فقر در جامعه علی حسینی صمدی، علی مهدیلوی تازه کندی، مهدی فراهانی

استادیار بخش اقتصاد دانشگاه شیراز
دانش آموخته کارشناسی ارشد مدیریت بازرگانی دانشگاه شهید بهشتی و دانشجوی کارشناسی ارشد مدیریت دولتی دانشگاه علامه طباطبائی Abmahdilo2006@gmail.com
مدرس حوزه و دانشگاه و دانشجوی دکتری اقتصاد دانشگاه شیراز Farahani144@gmail.com

چکیده:

امروزه نظام بانکی نقش مهمی در اقتصاد ایفا می نماید، بانکها و موسسات مالی از یک سو سرمایه های ریز و درشت اشخاص، خانوارها و موسسات را گردآوری و از سوی دیگر آنها را در اختیار فعالان اقتصادی قرار داده و زمینه را برای رشد و توسعه اقتصادی کشور فراهم می نمایند. در واقع بانکها؛ موسسات خدماتی هستند که ضمن گردآوری سپرده ها یا تجهیز منابع از طریق اشخاص (حقیقی و حقوقی)، نسبت به اعطای تسهیلات یا تخصیص منابع در بخشهای مختلف اقتصادی (بازرگانی، تولیدی، خدماتی)، با رعایت سیاستهای پولی و اعتباری اقدام نموده و علاوه بر آن موجبات تسهیل در دریافتها و پرداختها و سایر خدماتی که در چارچوب اساسنامه و قوانین و مقررات ناظر به خود بر عهده دارند، فراهم می سازند.

در بانکداری ربوی، بانکها به طور معمول منابع خود را به دو روش به کار می گیرند:
الف) اعطای وام و اعتبار: ماهیت حقوقی اغلب قراردادهای وام و اعتبار، قرض با بهره است که از دیدگاه اسلام ربا محسوب شده و قابل استفاده در کشورها و مجامع اسلامی نیست.

ب) سرمایه گذاری در اوراق بهادار: در بانکداری ربوی، بانکها از سرمایه گذاری روی سرمایه های فیزیکی منع می شوند، لیکن می توانند بخشی از منابع خود را روی اوراق بهادار چون اوراق قرضه، اوراق سهام ممتاز و در موارد خاص روی اوراق سهام عادی سرمایه گذاری کنند.

بعد از پیروزی انقلاب و تغییر قوانین مخالف شرع، قانون بانکداری ایران نیز تغییر کرد و طراحان قانون عملیات بانکداری بدون ربا، روشهای دیگری برای تخصیص منابع پیشنهاد کردند.

در این مطالعه ضمن بررسی چگونگی و روشهای تخصیص منابع و مسائل و چالشهای مرتبط، بخش تخصیص منابع در بانکداری ایران، از جهت کارآمدی و شیوه های اعطای تسهیلات، ارزیابی شده و تلاش گردیده قراردادهای و شیوه های اعطای تسهیلات مورد استفاده نظام بانکی ج.ا.ا. از جهات مختلف چون تناسب با ماهیت بانکها بعنوان بنگاه خاص اقتصادی، تناسب با ساختار و اهداف بانکها، تناسب با اهداف و انگیزه های مشتریان، و ارتباط آنها با کاهش فقر، و... مورد ارزیابی قرار گیرد و در پایان با استفاده از تجارب بیست و پنج ساله بانکداری بدون ربا در ایران و سایر بانکهای بدون ربا در جهان، الگویی برای تخصیص منابع در بانکها ارائه گردد.

واژگان کلیدی: بانکداری اسلامی، بانکداری ربوی، تجهیز منابع، تخصیص منابع، قراردادهای، کاهش فقر